

ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ТА СТРУКТУРНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СЕКТОРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

© 2018 **ВАСИЛЬЦІВ Т. Г., ВОЛОШИН В. І., ВАСИЛЬЦІВ В. Г.**

УДК 338.242:338.012

Васильців Т. Г., Волошин В. І., Васильців В. Г.

Оцінювання стану та структурних характеристик економічної безпеки сектора інформаційних технологій

Метою статті є оцінювання стану та структурних характеристик економічної безпеки сектора інформаційних технологій. Для цього було розроблено та використано відповідну методичну послідовність. Підібрано показники за ключовими групами (компонентами) економічної безпеки. Отримано усереднені вагові коефіцієнти зазначених індикаторів, а також вагові коефіцієнти та нормовані значення складових економічної безпеки для регіонів України. З метою оцінювання міри впливу кількісних факторів на стан економічної безпеки сектора ІТ України проведено регресійний аналіз.

Ключові слова: структурні характеристики, сектор ІТ, оцінювання стану економічної безпеки, методична послідовність, показники за компонентами економічної безпеки.

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 8.

Васильців Тарас Григорович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, кредиту та страхування, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

E-mail: tgvas77@ukr.net

Волошин Володимир Іванович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, директор, Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові (вул. Братів Тершаківців, 2, Львів, 79005, Україна)

E-mail: voloshyn.niss@gmail.com

Васильців Василь Григорович – аспірант, Національний інститут стратегічних досліджень (вул. Пирогова, 7а, Київ, 01030, Україна)

E-mail: vasylvasylytsiv@icloud.com

УДК 338.242:338.012

Васильцев Т. Г., Волошин В. И., Васильцев В. Г. Оценка состояния и структурных характеристик экономической безопасности сектора информационных технологий

Целью статьи является оценка состояния и структурных характеристик экономической безопасности сектора информационных технологий. Для этого была разработана и использована соответствующая методическая последовательность. Подобраны показатели по ключевым группам (компонентам) экономической безопасности. Получены усредненные весовые коэффициенты указанных индикаторов, а также весовые коэффициенты и нормированные значения составляющих экономической безопасности для регионов Украины. С целью оценки степени влияния количественных факторов на состояние экономической безопасности сектора ИТ Украины проведен регрессионный анализ.

Ключевые слова: структурные характеристики, сектор ИТ, оценка состояния экономической безопасности, методическая последовательность, показатели по компонентам экономической безопасности.

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Формул.:** 1. **Библ.:** 8.

Васильцев Тарас Григорьевич – доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры финансов, кредита и страхования, Львовский торгово-экономический университет (ул. Туган-Барановского, 10, Львов, 79005, Украина)

E-mail: tgvas77@ukr.net

Волошин Владимир Иванович – кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, директор, Региональный филиал Национального института стратегических исследований в г. Львове (ул. Братьев Тершаковцев, 2, Львов, 79005, Украина)

E-mail: voloshyn.niss@gmail.com

Васильцев Василий Григорьевич – аспирант, Национальный институт стратегических исследований (ул. Пирогова, 7а, Киев, 01030, Украина)

E-mail: vasylvasylytsiv@icloud.com

UDC 338.242:338.012

Vasylytsiv T. H., Voloshyn V. I., Vasylytsiv V. H.

Assessing the Status and the Structural Characteristics of the Economic Security of Information Technology Sector

The article is aimed at assessing the status and the structural characteristics of the economic security of information technology sector. For this purpose the corresponding methodical sequence has been developed and used. Indicators for the key economic security groups (components) have been selected. The average weights of the mentioned indicators, as well as weights and normalized values of the economic security components for the regions of Ukraine have been obtained. A regression analysis was carried out in order to assess the degree of influence of quantitative factors on the economic security of the IT sector of Ukraine.

Keywords: structural characteristics, IT sector, assessment of the economic security status, methodical sequence, indicators on the economic security components.

Fig.: 4. **Tbl.:** 2. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 8.

Vasylytsiv Taras H. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Finance, Credit and Insurance, Lviv University of Trade and Economics (10 Tuhan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: tgvas77@ukr.net

Voloshyn Volodymyr I. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Research Fellow, Director, Regional Branch of National Institute for Strategic Studies in Lviv (2 Brativ Tershakivtsiv Str., Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: voloshyn.niss@gmail.com

Vasylytsiv Vasyi H. – Postgraduate Student, The National Institute for Strategic Studies (7a Pyrohova Str., Kyiv, 01030, Ukraine)

E-mail: vasylvasylytsiv@icloud.com

Стан і тенденції розвитку сфери інформаційних технологій України здебільшого сприятливі для забезпечення його економічної безпеки. Підтвердження цього стали: збільшення обсягів виробництва і реалізації ІТ-продукту, масштабне впровадження ІТ-послуг за всіма напрямками суспільного життя та економічних відносин, активне збільшення кількості суб'єктів ІТ-бізнесу та зростання обсягів господарської діяльності, забезпечення істотної зайнятості населення, зростання експортного потенціалу. При цьому посилюється і дія стримуючих чинників – загрозливих в аспекті економічної безпеки ІТ-сектора України. Це передусім значна частка зовнішньоекономічної діяльності ІТ-послуг з Російською Федерацією та прояви використання при інвестуванні офшорних юрисдикцій; зменшення обсягів діяльності та кількості суб'єктів галузей видання програмного забезпечення і надання інформаційних послуг; невисокі офіційні показники ефективності господарювання та капіталовіддачі.

Інформаційні технології як вид економічної діяльності, утворений з сукупності суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у цій і суміжних із нею сферах. Це також і відповідні зв'язки, «входи – виходи» всіх ресурсів та інформаційних потоків, внутрішні та зовнішні бізнес-процеси між суб'єктами та елементами галузі.

Згідно з термінологією О. Кухар, сектор економіки охоплює підприємства, установи й організації, що перебувають або не перебувають у повній або частковій підпорядкованості державі та функціонують із метою отримання прибутку (соціально-економічного ефекту) та вирішення загальнонаціональних чи регіональних соціально-економічних задач [1, с. 5–6].

Н. Абдуллаєв вважає сектор економіки системно структурованою множиною взаємопов'язаних елементів, що виконують певні функції в намаганні досягнути встановлених цілей, реалізація яких здійснюється в умовах регулювання як складового елемента системи організації функціонування сучасної ринкової економіки та керування нею [2, с. 54].

Як слушно зазначає Н. Гончарова, до сектора економіки належать як підприємства, установи та організації, що базуються виключно на державній власності, так і підприємства зі змішаною формою власності, акціонерні компанії зі змішаними пакетами акцій [3, с. 12].

Згідно з визначеннями В. Маргуліса, Е. Румянцевої, сектором економіки є комплекс виробників продукції та послуг, необхідних для забезпечення життєдіяльності суспільства у поточний час та в перспективі [4, с. 1]; великою частиною національного господарства зі схожими загальними характеристиками, цілями господарювання, функціями і поведінкою, що дозволяє відокремити його від інших частин економіки в теоретичних або практичних цілях [5, с. 159].

Що ж до поняття «сектор інформаційних технологій», то можна резюмувати, що він є сукупністю суб'єктів господарської діяльності, що створюють, комерціалізу-

ють чи реалізують результати інформаційно-технічної діяльності, інших видів господарювання, які спрямовують свої зусилля на розробку або використання методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих із метою збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження, показу і використання інформації, виробництво програмного забезпечення та надання ІТ-послуг, виробництво комп'ютерного обладнання та гаджетів в інтересах її користувачів.

Хоча не відхиляємо важливості врахування й положень інших підходів до сутнісного трактування сектору ІТ. До прикладу, Г. Михайліченко під поняттям «сектор ІТ» розуміє суб'єкти підприємницької діяльності, що мають власну базу досліджень і розробок пропонуючи ринку інноваційні прогресивні технології. Зокрема це стосується віртуалізації частини виробничих і торговельних операцій, управління економічними процесами від мега- до мікрорівня, широке застосування різновиду прикладних програм для ефективного управління й адміністрування підприємством [6, с. 196].

А. Бажан доповнює такі характеристики промисловим сектором інформаційно-комунікаційних технологій, означуючи його як інформаційні та телекомунікаційні послуги, виробництво апаратного забезпечення і телекомунікаційного устаткування, обчислювальної техніки та програмного забезпечення [7, с. 26].

І. Дульська визначає сектор ІТ як сукупність суб'єктів господарювання, що працюють у сфері консультування з питань інформатизації, розробки програмного забезпечення, обробки даних, здійснюють діяльність, пов'язану з банками (базами) даних, ремонтом і технічним обслуговуванням офісної та електронно-обчислювальної техніки, іншу діяльність у сфері інформатизації, промислове виробництво комп'ютерів [8, с. 123].

Водночас сектор, а особливо у сфері інформаційних технологій, є більш складним поняттям. Зокрема, вважаємо що він складається з ринку інформаційних технологій, до якого входять: суб'єкти господарювання, організації, кваліфіковані фахівці відповідних спеціальностей, служби з інформаційних технологій, які виконують покладені на них функції збирання, обробки та передачі інформації, об'єкти, тобто концепції, ідеї, що стають в основі розробок; технічні рішення з імплементації, способи втілення, методи та виробничі процеси з керування інформацією та технологіями; програмно-технічні засоби; інформація та інформаційні процеси; вихідні коди.

Висновки щодо передумов формування системи економічної безпеки у секторі інформаційних технологій України, беззаперечно, є важливою інформаційною основою для прийняття рішень органами державного управління, проте більш вагомою інформаційно-аналітичною основою є результати кількісного оцінювання окремих структурних компонент, а також проведення інтегральної кількісної оцінки стану та рівня економічної безпеки аналізованого сектора економіки.

З метою проведення такого аналізу розроблено та використано відповідну методичну послідовність, наведену на рис. 1.

Відповідно до запропонованої методики проведено аналіз стану економічної безпеки сектора ІТ-послуг

України. На першому етапі сформовано інформаційну базу дослідження, що складається з даних за регіонами України за період 2012–2016 рр., які характеризують різні параметри економічної ефективності та безпеки в аналізованому виді економічної діяльності.

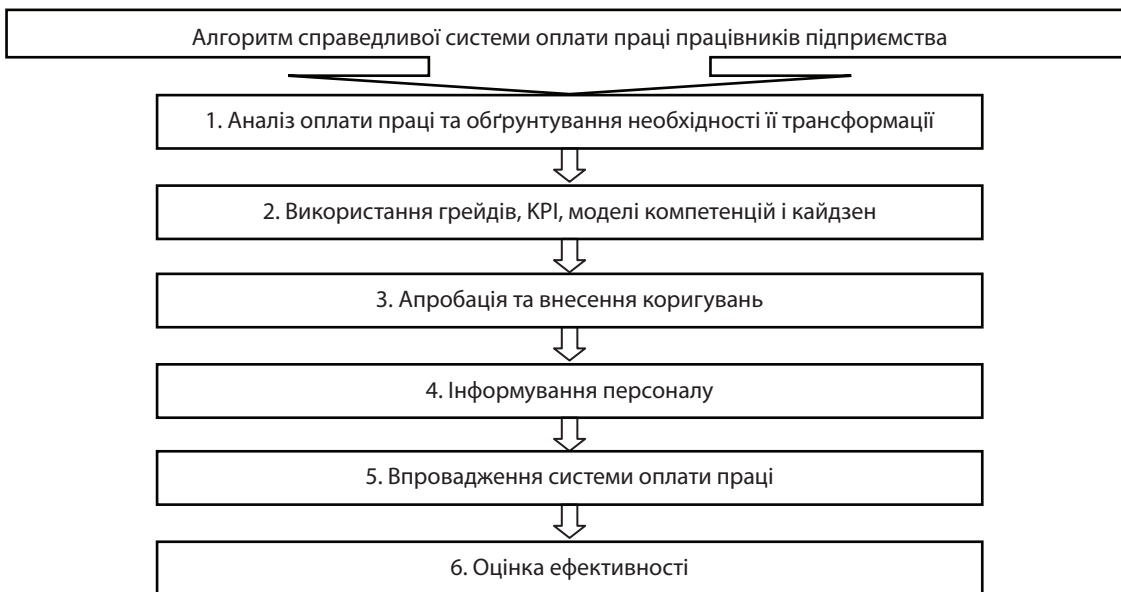

Рис. 1. Методична послідовність оцінювання стану та структурних характеристик економічної безпеки ІТ-сектора України

Задля проведення інтегрального оцінювання використано метод головних компонент. На нашу думку, цей метод найбільш доречно застосувати в обраних цілях. Він дозволяє уникнути багатьох недоліків і слабких місць, притаманних для здійснення інтегральних оцінок. Зокрема, застосовано мультиплікативну (нелінійну) форму отримання інтегрального індексу з одночасним нормуванням вихідних показників і їх оптимальних значень, що забезпечує адекватний розрахунок інтегрального значення та структурних компонент рівня економічної безпеки сектора.

Зауважимо, що сформована нами інформаційна база складається з показників, які підібрані за ключовими групами (компонентами) економічної безпеки.

Так, зокрема, це:

(1) фінансова компонента, представлена показниками: фінансовий результат до оподаткування в розрахунку на один суб'єкт господарювання; частка прибуткових підприємств; рівень рентабельності операційної діяльності;

(2) зовнішньоекономічна компонента з показниками: обсяги експорту й імпорту послуг у сфері телекомунікацій, комп'ютерних та інформаційних послуг;

(3) інфраструктурна компонента, характеристикою якої є частка домогосподарств із доступом до послуг інтернету;

(4) інвестиційна компонента, представлена таким показником: обсяги капітальних інвестицій в розрахунку на один суб'єкт господарювання;

(5) соціально-кадрова компонента з показниками: чисельність зайнятих у середньому на одному суб'єкті

господарювання; середньомісячна заробітна плата; частка безробітних у загальній чисельності зайнятих в аналізованому виді економічної діяльності.

Надалі на підставі проведених розрахунків було отримано усереднені вагові коефіцієнти зазначених індикаторів, а також вагові коефіцієнти та нормовані значення складових економічної безпеки для регіонів України у кожному з 2012–2016 рр.

Інформація щодо усереднених вагових коефіцієнтів індикаторів, за якими оцінювався стан безпеки, має достатньо вагоме прикладне значення, оскільки показує, вплив на які параметри матиме більший ефект, адже роль відповідного показника у загальному результаті є більшим. Зокрема, виявлено не надто істотні диференціації з-поміж аналізованих індикаторів. Але водночас є підстави стверджувати, що здебільшого на результуючу характеристику впливають: середньомісячна заробітна плата, чисельність зайнятих на суб'єктах сфери ІТ-послуг і міра доступності домогосподарств до інтернету (табл. 1).

На рис. 2 подано результати оцінювання вагомості, тобто рівня чи внеску окремих складових в інтегральну оцінку стану економічної безпеки сектора ІТ.

Зокрема, встановлено найвищий рівень впливу фінансової компоненти – 23,3 %. Серед аналізованих складових найнижчий рівень вагомості виявлено за інвестиційною складовою – 17,8 %. Проте такий стан справ може бути обумовлений кращим рівнем інвестиційного забезпечення аналізованого сектора економіки протягом аналізованого періоду. Наприклад, показники

Коефіцієнти вагомості індикаторів економічної безпеки сектора ІТ України

Показники	Коефіцієнти вагомості
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування в розрахунку на 1 суб'єкта господарювання, тис. грн	0,102
Частка прибуткових підприємств, %	0,101
Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності, %	0,089
Обсяги експорту послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг в розрахунку на 1 суб'єкта господарювання, тис. дол. США	0,107
Обсяги імпорту послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг в розрахунку на 1 суб'єкта господарювання, тис. дол. США	0,070
Частка домогосподарств із доступом до послуг Інтернету, %	0,118
Капітальні інвестиції в розрахунку на 1 суб'єкта господарювання, тис. грн	0,090
Чисельність зайнятих в розрахунку на 1 суб'єкта господарювання, осіб	0,119
Середньомісячна заробітна плата, грн	0,124
Співвідношення зареєстрованих безробітних до чисельності зайнятих, осіб на 1 тис. зайнятих	0,078

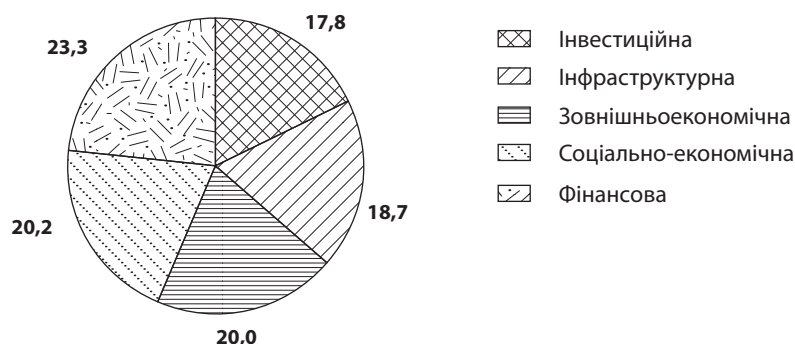

Рис. 2. Рівні вагомості складових економічної безпеки ІТ-сектора України (усереднено за 2012–2016 рр.), %

фінансового стану сектора були дещо гіршими, а отже, потребують вищої уваги в процесі реалізації державної політики як розвитку, так і зміцнення економічної безпеки сектора ІТ.

Проте, на нашу думку, головний висновок в іншому – диференціація між аналізованими компонентами економічної безпеки сектора ІТ невелика, а отже, всі ці складові мають суттєвий потужний вплив на стан економічної безпеки сектора ІТ-України. Саме тому робимо висновок, що органам державного управління в процесі формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки сектора ІТ слід реалізувати заходи, що орієнтовані на посилення фінансової, соціально-економічної, зовнішньоекономічної, інфраструктурної та інвестиційної компонент безпеки.

Зуважимо, що логіка розрахунку інтегральних значень економічної безпеки сектора ІТ України зводилася до оцінювання міри відхилення фактичних значень показників від так званих граничних, за які приймалися усереднені показники. Відповідно, при обчисленнях фактичні значення для регіонів нашої держави порівнювалися з відповідними середньорегіональними числами.

Розраховані значення інтегральних показників економічної безпеки подані в табл. 2. За отриманими ре-

зультатами можна констатувати, що у 2016 р. областями України з найвищим рівнем економічної безпеки ІТ-сфери були Львівська (інтегральний коефіцієнт – 0,86), Харківська (0,86), Вінницька (0,86), Київська (0,85), Дніпропетровська (0,81) та Миколаївська, а також м. Київ (0,86). У практично всіх із зазначених регіонів держави за 2010–2016 рр. було забезпечене істотне підвищення рівня параметрів економічної безпеки сектора ІТ. Натомість областями, для яких в цей період характерним було зниження стану економічної безпеки в аналізованій сфері, передусім стали Запорізька, Луганська, Одеська та Рівненська області.

На рис. 3 подані результати значень складових економічної безпеки сектора ІТ України у 2012–2016 рр.

Як можемо констатувати, у 2016 р. значення складових економічної безпеки сектора ІТ України були відносно високими, зокрема, найвищим рівнем забезпечення характеризувалися зовнішньоекономічна (0,85 за шкалою від 0 до 1) та інвестиційна (0,81) компоненти. Дещо нижчим рівнем щодо стану безпеки характеризувалися фінансова (0,75) та соціально-економічна (0,74) складові. Найнижче значення було характерне для інфраструктурної складової (0,65). Отже, можна зробити висновок про необхідність приділення в процесі реалізації державної політики дещо більшої уваги таким напрямом зміцнення економічної безпеки, як розвиток ІТ-інфраструктури, підвищення рівня соціально-

Інтегральні значення економічного розвитку сфери ІТ-послуг і вагові коефіцієнти за регіонами України у 2012–2016 рр.

Області	Рік					Вагові коефіцієнти
	2012	2013	2014	2015	2016	
Вінницька	0,58276681	0,646315	0,710429	0,807681	0,860604	0,051846
Волинська	0,38880256	0,43819348	0,701983	0,630611	0,51273	0,023141
Дніпропетровська	0,43733916	0,42597191	0,513618	0,400888	0,807745	0,033533
Донецька	0,38846512	0,63199465	0,647976	0,510498	0,545411	0,001477
Житомирська	0,68116285	0,70539674	0,679553	0,783696	0,738574	0,041098
Закарпатська	0,51237895	0,47158082	0,459662	0,567308	0,692061	0,045151
Запорізька	0,81419356	0,68943633	0,70289	0,708905	0,617102	0,036469
Івано-Франківська	0,52145767	0,51561025	0,53501	0,65118	0,666524	0,051993
Київська	0,63821149	0,52277777	0,669164	0,651096	0,85402	0,041829
Кіровоградська	0,39742372	0,38174462	0,379839	0,564694	0,609222	0,050538
Луганська	0,74538012	0,64913896	0,701326	0,37124	0,402	0,048984
Львівська	0,56999704	0,55586611	0,741942	0,924873	0,864664	0,049989
Миколаївська	0,51267638	0,53010999	0,570005	0,687574	0,800351	0,051862
Одеська	0,62201941	0,73084802	0,581648	0,576638	0,583184	0,035077
Полтавська	0,53519899	0,5929942	0,572217	0,605455	0,825464	0,041878
Рівненська	0,77117249	0,7740956	0,404138	0,558272	0,447152	0,036894
Сумська	0,59737165	0,57981094	0,585753	0,527413	0,534004	0,049465
Тернопільська	0,29900094	0,48509179	0,588564	0,619606	0,551388	0,035323
Харківська	0,60219656	0,63353385	0,555377	0,834274	0,863023	0,047549
Херсонська	0,43246859	0,27298946	0,400644	0,490292	0,545174	0,043809
Хмельницька	0,46521946	0,34427163	0,298718	0,64537	0,559087	0,03857
Черкаська	0,49226405	0,58562775	0,612206	0,691758	0,64968	0,043717
Чернівецька	0,37847161	0,41566466	0,589629	0,626258	0,652925	0,048304
Чернігівська	0,68937216	0,43838348	0,54567	0,708669	0,787465	0,038062
м. Київ	0,89261238	0,94781	0,612654	0,737107	0,865191	0,01344

економічної ефективності функціонування сектора та покращення фінансового стану його суб'єктів.

Позитивно, що за 2012–2016 рр. підвищилися інтегральні значення усіх з аналізованих складових економічної безпеки сектора ІТ, що закономірно, адже безпосередньо корелює з яскраво вираженими тенденціями до розвитку цього сектора вітчизняної економіки на сучасному етапі. Але при цьому слід звернути увагу, що найвищі темпи покращення характерні саме для інфраструктурної (+0,21) та соціально-економічної (+0,20) компоненти, що позитивно.

На рис. 4 наведені значення інтегрального індексу економічної безпеки вітчизняної ІТ-сфери. Як можемо спостерігати, починаючи з 2014 р. в аналізованому виді економічної діяльності намітилося зростання інтегрального коефіцієнта економічної безпеки, що позитивно. Причому у 2016 р. показник становив 0,76, що може вважатися високим значенням, як при цьому було на 0,04 більше, ніж у 2015 р., та на 0,16 більше, ніж у 2013 р.

З метою оцінювання міри впливу кількісних факторів на стан економічної безпеки сектора ІТ України

проведено регресійний аналіз. За залежну змінну було обрано показник стану безпеки за регіонами держави.

Як незалежні змінні були обрані статистичні дані щодо обсягів та ефективності функціонування у ВЕД «Інформація та телекомунікації» України, а також інші характеристики, що можуть здійснювати вплив на стан безпеки в ІТ-секторі за регіонами України у 2012–2016 рр.

Отримане рівняння регресії набуло такого вигляду:

$$Y = -35,2834 + 0,1488x_4 + 0,2867x_6 - 0,1060x_8 + 0,1929x_{10} + 0,6181x_{11}, \quad (1)$$

$$R = 0,8557; R^2_{adj} = 0,7156; F(5,119) = 63,411;$$

$$Std. Er. = 16,687,$$

де Y – обсяги капітальних інвестицій в розрахунку на 1 зайнятого;

x_4 – обсяги імпорту послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг в розрахунку на 1 суб'єкта господарювання;

x_6 – середньомісячна заробітна плата;

x_8 – кількість інноваційно активних підприємств в розрахунку на одиницю населення;

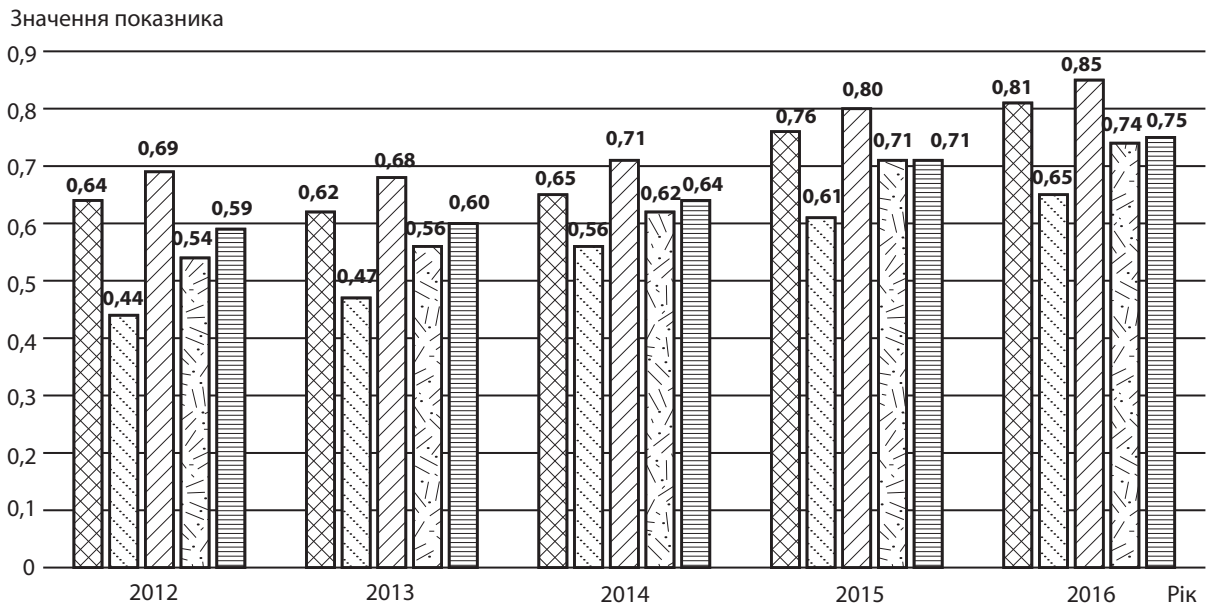

Рис. 3. Значення інтегральних коефіцієнтів стану складових економічної безпеки сектора ІТ в Україні у 2012–2016 рр.

Джерело: авторська розробка.

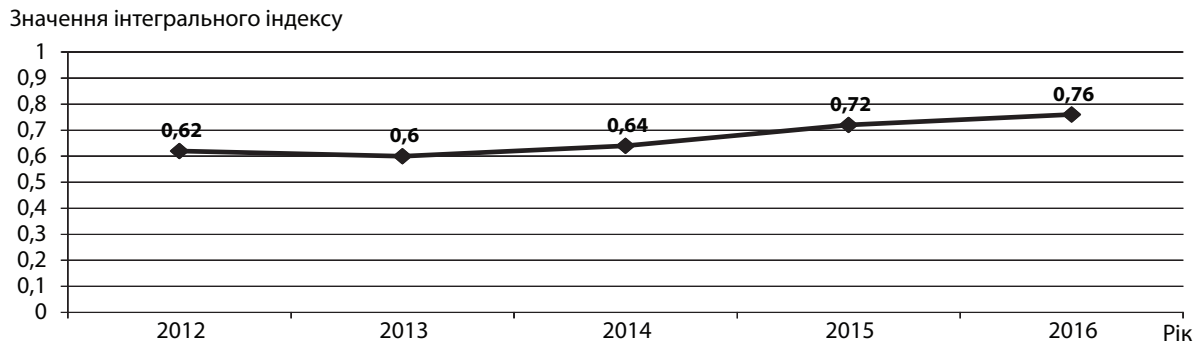

Рис. 4. Значення інтегрального індексу економічної безпеки сектора ІТ України у 2012–2016 рр.

Джерело: авторська розробка.

x_{10} – обсяги витрат на інноваційну діяльність в розрахунку на 1 працівника, задіяного у виконанні наукових досліджень і розробок;

x_{11} – кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення.

Адамо, що отримані значення коефіцієнтів регресії, як і рівняння в цілому, можуть вважатися статистично значущими (достовірним), оскільки головні критерії, які це підтверджують – коефіцієнт кореляції, коефіцієнт детермінації, F-критерій Фішера, Стандартна похибка, – характеризуються значеннями, що перебувають у задовільних межах.

ВИСНОВКИ

Отже, можемо констатувати, що на зміцнення економічної безпеки сектора ІТ України позитивно впливають збільшення обсягів імпорту ІТ-послуг, підвищення інноваційної активності в державі та розвиток малого бізнесу. Деяко парадоксальною є виявлена обернена залежність між збільшенням кількості інноваційно-активних підприємств і послабленням стану економіч-

ної безпеки сектора ІТ. На нашу думку, це, скоріше за все, обумовлено слабкістю або й взагалі – відсутністю стійких фінансово-економічних і господарських зв'язків між сферами ІТ та вітчизняної науково-дослідної та інноваційної діяльності. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Кухар О. В. Трансформації економіки України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.01.01. Львів, 2004. 41 с.
2. Абдуллаев Н. А. Государственный сектор экономики переходного периода. М. : Финансовый контроль, 2003. 176 с.
3. Гончарова Н. П. Теоретичні питання визначення змісту та структурних складових державного сектору економіки. *Економіка. Фінанси. Право*. 2005. № 8. С. 9–17.
4. Маргуліс В. Г. Основні положення податкової політики в Україні: Пояснювальна записка до варіанту проекту Закону України. Київ : Офіц. сервер неурядової неприбуткової громадської організації "Нова Формація", 2005. 3 с.
5. Румянцева Е. Е. Новая экономическая энциклопедия. М. : ИНФРА-М, 2006. 810 с.
6. Михайліченко Г. І. Інноваційний розвиток туристичних підприємств: напрями змін та фактори впливу. *Економіка. Управління. Інновації*. 2012. № 1. С. 193–201 с.

7. Бажан Л. И., Безуглая Е. А. Направления инновационного развития в секторе информационных технологий в Украине. *Problems of social and economic development of business: Collection of scientific articles*. 2014. Vol. 1. P. 25–30.

8. Дульська І. В. Цифрові технології як каталізатор економічного зростання. *Економіка і прогнозування*. 2015. № 2. С. 119–13.

REFERENCES

Abdullayev, N. A. *Gosudarstvennyy sektor ekonomiki perekhodnogo perioda* [State sector of the economy in transition]. Moscow: Finansovyy kontrol, 2003.

Bazhan, L. I., and Bezuglaya, Ye. A. "Napravleniya innovatsionnogo razvitiya v sektore informatsionnykh tekhnologiy v Ukraine" [Directions of innovative development in the sector of information technologies in Ukraine]. *Problems of social and economic development of business: Collection of scientific articles* vol. 1 (2014): 25-30.

Dulska, I. V. "Tsyfrovi tekhnolohii yak katalizator ekonomichnoho zrostannia" [Digital technology as a catalyst for economic growth]. *Економіка і прогнозування*, no. 2 (2015): 119-13.

Honcharova, N. P. "Teoretychni pytannia vyznachennia zmistu ta strukturnykh skladovykh derzhavnoho sektoru ekonomiky" [Theoretical issues of determining the content and structural components of the state sector of the economy]. *Економіка. Финансы. Право*, no. 8 (2005): 9-17.

Kukhar, O. V. "Transformatsii ekonomiky Ukrainy" [Transformation of the Ukrainian economy]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk* : 08.01.01, 2004.

Marhulis, V. H. *Osnovni polozhennia podatkovoi polityky v Ukraini: Poiasniuvalna zapyska do variantu proektu Zakonu Ukrainy* [Key Provisions of the Tax Policy in Ukraine: Explanatory Note to the Option of the Draft Law of Ukraine]. Kyiv: Ofits. server neuriadovoi neprybutkovoi hromadskoi orhanizatsii «Nova Formatsiia», 2005.

Mykhailichenko, H. I. "Innovatsiinyi rozvytok turystychnykh pidpriemstv: napriamy zmin ta faktory vplyvu" [Innovative development of tourist enterprises: directions of change and factors of influence]. *Економіка. Управління. Innovatsii*, no. 1 (2012): 193-201.

Rumiantseva, Ye. Ye. *Novaya ekonomicheskaya entsiklopediya* [New economic encyclopedia]. Moscow: INFRA-M, 2006.